Grondwettelijk Hof

PERSBERICHT OVER DE ARRESTEN 185/2019 EN 189/2019

Het Grondwettelijk Hof doet uitspraak over de omvang van de saisine van de appelrechter in strafzaken

Volgens het Grondwettelijk Hof schendt artikel 204 van het Wetboek van strafvordering, dat de beklaagde niet toestaat – tenzij er een nieuw element is opgedoken – zijn gebrek aan schuld aan te tonen wanneer hij zijn schuld in het document waarmee hoger beroep wordt ingesteld, niet ter discussie heeft gesteld, het recht op een eerlijk proces en het recht op toegang tot de rechter niet.

Om die grondrechten niet te schenden, moet een andere wetsbepaling (art. 210 van hetzelfde Wetboek) evenwel zo moet worden geïnterpreteerd dat de rechter die in hoger beroep oordeelt, de feiten die hem worden voorgelegd, ambtshalve kan kwalificeren en kan nagaan of zij al dan niet vaststaan. Het doet er dan niet toe of de beklaagde die hoger beroep heeft ingesteld, de schuldvraag al dan niet beoogde ter discussie te stellen bij het instellen van zijn beroep.

1. Context van de zaken

Sinds de wijziging ervan bij de wet van 5 februari 2016 « tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie » (Potpourri II-wet genoemd) leggen de artikelen 204 en 210 van het Wetboek van strafvordering op dat eender wie hoger beroep instelt tegen een beslissing in strafzaken een verzoekschrift of een formulier neerlegt met de grieven die hij tegen het bestreden vonnis aanvoert. Die grieven, die de bepalingen van het bestreden vonnis beogen, kunnen onder meer betrekking hebben op de schuld, de kwalificatie van het misdrijf, de rechtspleging, of nog, de strafmaat. Het hoger beroep is beperkt tot de bepalingen van het vonnis die de appellant als grieven aangeeft.

Het aangeven van de grieven strekt ertoe een doeltreffendere behandeling van de strafrechtspleging in hoger beroep te verzekeren, door alle partijen in staat te stellen de zaak vóór de eerste terechtzitting voor te bereiden volgens de aard van de opgeworpen grieven.

2. Beoordeling door het Hof

Na reeds de grondwettigheid van de artikelen 204 en 210 van het Wetboek van strafvordering te hebben moeten nagaan, heeft het Hof, bij een arrest nr. 67/2019 van 16 mei 2019, geoordeeld dat, wanneer een « nieuw element » opduikt dat een weerslag kan hebben op de schuld, de rechter de mogelijkheid moet hebben een middel van openbare orde met betrekking

tot het gegeven dat de feiten geen misdrijven zijn, ambtshalve moet kunnen opwerpen, zelfs indien de schuldvraag niet werd beoogd in de akte van hoger beroep.

De zaken die aanleiding hebben gegeven tot de twee arresten die het voorwerp van dit persbericht uitmaken, doen twee onderscheiden vragen rijzen : enerzijds de onmogelijkheid voor de beklaagde zijn gebrek aan schuld aan te tonen en anderzijds de onmogelijkheid voor de appelrechter ambtshalve een middel op te werpen dat is afgeleid uit het gebrek aan schuld wanneer, in beide gevallen, de beklaagde de grief in verband met de schuld niet heeft aangevoerd in de akte van hoger beroep en los van het opduiken van een nieuw element.

Het Hof herinnert in de eerste plaats eraan dat het recht op toegang tot een rechter, ook in het kader van een hoger beroep tegen een strafrechtelijke beslissing, het voorwerp kan uitmaken van bepaalde beperkingen, met name ten aanzien van het onderwerp ervan, namelijk de omvang van de saisine, op voorwaarde dat zij de kern van het recht van hoger beroep niet aantasten, dat zij een legitiem doel nastreven en dat zij geen onevenredige gevolgen hebben.

Vervolgens herinnert het Hof eraan dat het doel van een doeltreffendere behandeling van de strafrechtspleging en van een grotere responsabilisering van de partijen legitiem is en alle partijen ten goede komt.

Het nastreven van zulk een doelstelling rechtvaardigt het uitgangspunt dat het niet vermelden van de grief in verband met de schuld in de akte van hoger beroep op dat punt een verval van het hoger beroep met zich meebrengt, aangezien de beklaagde ervoor kiest af te zien van een hoger beroep met betrekking tot zijn schuld.

Het feit dat het de beklaagde niet langer is toegestaan om in hoger beroep zijn schuld te betwisten wanneer hij bewust ervan heeft afgezien dat aspect van het vonnis te betwisten, is geen overdreven formalisme, aangezien de beklaagde die hoger beroep wenst in te stellen niet kan voorbijgaan aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden ervan en beschikt over de mogelijkheid om zijn grieven aan te geven in het verzoekschrift in hoger beroep, maar ook in het formulier dat werd opgesteld om hem daarin te begeleiden. Artikel 204 van het Wetboek van strafvordering schendt niet het recht op toegang tot een rechter [zoals gewaarborgd bij artikel 13 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens].

Vervolgens gaat het Hof na of de onmogelijkheid voor het rechtscollege in hoger beroep om, los van de mogelijke wens van de beklaagde daaromtrent, het gebrek aan schuld van de beklaagde ten aanzien van de feiten die bij hem aanhangig zijn gemaakt, ambtshalve op te werpen wanneer de schuldvraag niet als grief is beoogd in de akte van hoger beroep, het recht op toegang tot een rechter niet op onevenredige wijze beperkt.

Die onmogelijkheid houdt, zo oordeelt het Hof, een onevenredige aantasting in van het recht op toegang tot een rechter wanneer het gebrek aan schuld van de beklaagde in het geding is. Dat laatste beïnvloedt immers een groot aantal andere elementen van de strafrechtelijke beslissing, waaronder de burgerrechtelijke gevolgen die daaruit voortvloeien. Anderzijds kan de schuldigverklaring in strafzaken vaak een gevangenisstraf met zich meebrengen. Gelet op het fundamentele belang van de *habeas corpus* dienen alle beperkingen van de individuele vrijheid restrictief te worden geïnterpreteerd en dient de grondwettigheid ervan met de grootste omzichtigheid te worden onderzocht. Ten slotte veronderstelt de daadwerkelijke uitoefening van het hoger beroep [als gewoon rechtsmiddel] in strafzaken dat de appelrechter, om de bij hem aanhangig gemaakte grieven te beoordelen, rekening kan houden met de feiten die bij hem aanhangig zijn gemaakt en kan beslissen over een eventueel gebrek aan schuld.

Het Hof oordeelt dus dat, hoewel de saisine beperkt is door de grieven, het met de openbare orde strijdig zou zijn dat een appelrechter niet vermag vast te stellen dat de beklaagde niet

schuldig is, terwijl de feiten die bij hem aanhangig zijn gemaakt, dat gebrek aan schuld aantonen. De appelrechter verhinderen om in een dergelijk geval vast te stellen dat de beklaagde niet schuldig is, zou hem niet alleen beletten zijn rechtsprekende opdracht in hoger beroep uit te oefenen, maar zou bovendien de kern aantasten van het recht op toegang tot een appelrechter in strafzaken.

Dit persbericht, opgesteld door de griffie en de referendarissen die met de persrelaties zijn belast, bindt het Grondwettelijk Hof niet. Gelet op de aard zelf van de samenvatting, bevat zij niet de in het arrest uiteengezette redeneringen, noch de specifieke nuanceringen van het arrest.

De arresten nrs. 185/2019 en 189/2019 kunnen worden geraadpleegd op de webstek van het Grondwettelijk Hof, www.grondwettelijk-hof.be (https://www.const-court.be/public/n/2019/2019-185n.pdf en https://www.const-court.be/public/n/2019/2019-189n.pdf).

Contactpersonen voor de pers :
Sarah Lambrecht | sarah.lambrecht@grondwettelijk-hof.be | 02/500.12.83
Frank Meersschaut | frank.meersschaut@grondwettelijk-hof.be | 0475/325.218

Volg ons via Twitter @ConstCourtBE